

400 SOR A TELEVÍZIÓRÓL

Az utolsó néhány nap műsorának főszerepét, mint vendég, a különös Nostalgia játszotta. A naivitás, a gyanútlanlás jóváhagyott felidézése több esetben a rémségek, s alig párszor a szépségek elégtétele lehetett.

Mindenesetre lapozzunk hátrafelé egészen 1982. OKTÓBER 1., PÉNTEK 18 ÓRA 10 PERCRE. Akkor láthattuk a Szegedi Körzeti Stúdió műsorának egyik komoly darabját, aminek nyugodtan meghagyhatjuk eredeti címét: VASKERESZT, VAGY AMIT AKARTOK. Jelen sorok írója zárójelben hozzáteszi az alcímet: LASIK ROITSCHWANTZ ÉS AZ Ő KODAK 620-AS JUNIOR-JA.

Bohó Róbertnek ez a meglepően értékes dokumentumfilmje Liebmann Béla szegedi fotóriporterről szól, aki ötven éven át fényképezte a körülötte zajló életet; önmaga sorsát tragikus és komikus pillanatok felvételein megörökítve, egy véglegesen letűnt idő valóságát és a túlélés—ön-maga túlélési technikájának megismételhetetlen, egyszeri kalandját. Liebmann annyiban hasonlít Ehrenburg agyonverhetetlen, rémült kis zsidójához, aki Moszkva és Odessza sikátoriból előmerészkedve szembetalálja magát nap mint nap az agyonlövés az agyonverés, felakasztás lehetőségeivel.

Roitschwantz egyetlen módszerre túlélési technikája a halhatatlan műben az volt, hogy mindig csak azt vette észre, amit akart. A halálveszélyt hirdető piakát az ő számára, ha éppen így kívánta helyzete, nem jelentett többet, mint nyulak szaporításának és begyűjtésének szisztémáját. Liebmann úr az ő Kodakjával mindig ott állt meg, ahol valami hatalmas és lényegtelen dolog történt. Ha Horthy Miklósról készített felvételt Szegeden, nem a pogromhóst, a profi gyilkost, a konszolidálódó rablóvezért kapta le, inkább egy őszülő, jóvágású tengerészre lett figyelmes. Így aztán ma nézve ezt a képet, önmaga hóhéranak, és fehér hajú, jóvágású üregűrnak kissé görnyedt lépcsőn vonulását vette észre, és ez már olyan rettenetes, hogy csak röhögni lehet rajta. Ha Szent-Györgyi Albertet fényképezte le, szó sem volt a Nobel-díjas tudósról, Liebmann úr a szuper naivista csak a helyi tudományegyetem pipázó rektorát, teniszbajnokát fedez-

te fel. Ha Karády Katalin érkezett a városba, hogy katonáknak énekelje elnyúlhatetlen dalainak egyikét, természetesen a mi derűs túlélőnk csak a bűgő hangú dízőre figyelt — legalábbis úgy tett, mintha arra figyelt volna, és nem arra a zavaros pletykákkal körbelőtt akkoriban oly tisztességes asszonyra, aki két szancon között megmengett egy Borból menekült munkaszolgálatost az életnek, hogy aztán előadhassa „Valahol Oroszországban” című bűgnivalóját. Liebmann Béla, aki természetesen a mai napig is dolgozik, a maga bölcs és higgadt öregségével, rettenetes tapasztalataival még mindig vitrinjében őrzi a Sztahánovista jelvényt ugyanúgy, mint a Vaskeresztet, ami életének egy nagyon változatos pillanatában kimentette őt a körülményből, a csapdából, hogy aztán elveszítse mindazokat, akiket szeretett. Liebmann úrnak már nincsenek könnyei. Az átélte rémségek a kezdetleges Kodakkal lefényképezve anekdotává szelídültek, és megtörténik ebben a filmben a kétségbeesés bűvölete: valahogy minden és mindenki egyenlővé lesz. Lintner Sándor riportert nem akar mindenáron szerepelni ebben az ötvenperces hétköznapi csodában, a válogatást rábízta a tévedhetetlen ízlésű Bohó Róbertre, aki egy filmrendező és egy filozófus, egy életművész, egy komor kutató nyugtalanító kettősségében végig ugyanolyan marad, mint Liebmann úr az ő Kodakjával. Nem az első szép teljesítménye ez a Szegedi Stúdióknak, és remélhetően nem is az utolsó.

De nézzük máris, mit látunk OKTÓBER 5. ÉS OKTÓBER 9. KÖZÖTT.

Ha nem lenne oly lehangoló mindaz, amit láttunk, ha csak megnyugtattak volna bennünket az ősznek ebben a néhány napjában, nem is nagyon igyekeznénk egy központi gondolat köré építeni azt a néhány szóra érdemes műsort, amit végül is APÁK ÉS FIÚK, ANYÁK ÉS LÁNYOK gyűjtőfogalommal illethetnénk. Természetesen nem érdemes sok szót vesztegetni a kedden látott MÁRTA ÉS LAURA A TENGEREN című NSZK-tévéfilmre. Ez a bágyadt példabeszéd iskolapéldája annak, hogy melyik az a pillanat, amikor egyetlen gyors mozdulattal el kell zárni a televíziót. Jelen sorok írója elárulja a pillanat idejét; az igazság másodpercét: hölgyeim és

uraim! Tisztelt előfizetők! Azt a gombot abban a pillanatban kellett megnyomni, amikor a film elkezdődött. A könnyelmű lány és a komoly lány dilemmája úgy látszik, kísérletként járja be Európa televízióit. Szeretném legyen vagy vélegényem — ez itt a kérdés. Döntsenek, én már döntöttem, mondja Márta Laurának, mondja Laura Mártának. Állítólag mostanában elfogytak az altatók a patikákból. Íme, az új gyógyszerész, a felfedező, egy új Fleming az ő penicillinjével: Hanna Laura Klar. Elvtársak, ha nem tudtok aludni, írjatok leveleket a hölgynek, aki egyszemélyben írta és rendezte az említett filmet, nyilvánvaló szorgalma meghozza majd gyümölcsét. Aludni fogunk!

SZERDA, OKTÓBER 6., DÉLUTÁN 18 ÓRA 30 PERC. FAZEKAK.

Eörsi István tévéjátéka Schiffer Pál rendezésében. Ez a kihűlt tévéjáték, amiről alkotói azt hitték, valamiféle fontos üzenetet viszik, küld és fogad, végérményben Táncsics Mihály jól ismert történetét meséli el (Hetényi Pál ugyan mit is kezdett volna ezzel a szereppel, egy matematikai képletet könnyebb eljátszani). Nyolc évig azt hiszi bujkálásában, hogy fontos politikai műveket rejtett el fazekakban. Társai ugyanígy vannak ezzel a nosztalgikus hittel, valamennyien alapvető gondolati és történelmi elemzést remélnék az utókor számára a bujdosó papíroktól. De hát itt is teljes a csőd, egy félreértett, túldimenzionált elképzelés és tévhit csődje: amikor reszkető kezek kaparják ki a piros fazekakból a foszladozó papírosokat, széthulló gondolatok, időből elvermelt túlhaladott képzelgések kerülnek elő, amelyek csak sírni vagy röhögni lehet. Mintha már láttuk volna egyszer ezt a darabot, de akkor más írta és más rendezte.

És ugyan ki akart lefűkötölni oly korán azon a napon, amikor késő este a Franciaország—Magyarország válogatott meccset láthattuk. Knézy Jenő még most is olyan megfélemlítve beszél az elegáns csodót mondott győri csatárokról, mintha ott állna mögötte legújabb nyilatkozatával az ETO edzője, amivel úgy látszik, egy politikailag és gazdaságilag magabiztos államot is meg lehet rémíteni. Jelen sorok írója be-

vallja; retteg a Rába ETO-tól, ki tudja, mikor kell kiállnia ellenük egy rémálomban, és még lehunyt szemmel is rossz elképzelni, mit kapna, mert nem tiszteli úgy Hannichékat, mint jelenleg illene.

*

PÉNTEK, OKTÓBER 8., 21 ÓRA 30 PERC. Feledy Péter szerkesztő-riporter vezetésével a FIATALOK ÓRÁJA apáinkról, illetve apákról és fiúkról szól. Ezzel a szépen fölépített, műgonddal készített gyengéd riportázzsal a magasrendű zsurnalizmust, az esszét és a pillanatképeket, a jelent és a tegnapt és a holnap lehetőségeit, mértani rendbe soroló remeket kaptunk. Az a néhány összehasonlító, érzelmesen tárgyserű, sírnivalóan és mosolygatóan objektív kíméletlenség, amivel olykor egymás mellé és egymás ellen vágta alanyait Feledy, megragadónak tűnt. Nem kis bátorság kellett a Budapesten tanuló Lafti Fárhad iráni diákkal kezdeni a műsort, aki nyilván haladó, sőt, egyenesen kommunista apjáról úgy beszélt, mintha a feudalizmus kellős közepén tagadná meg és sajnálna atyját egy perzsa történelmi tanuló. Ez a kedves, szemüveges fiatalember a maga bőszi komolyságával elnéző mosollyal, de azért mégiscsak zordan, minden derűt nélkülözve, jóváhagyólag állapította meg, nem ért ugyan egyet apja nézeteivel, de azért bírálhatja őt, és olykor minden különösebb következmény nélkül tegezheti. De ez csak múltó félreértés volt, Lafti nincs pertuban atyjával... De ezzel a műsor megadta az alaphangot, és kiderült, hogy mindaz, ami ezután következik, egyszerűbb, áttekinthetőbb. A legszomorúbb volt talán a Latabárok históriája. A halhatatlan Latyi, akinek monoklijában a világminőség csillogott vissza, aki immár soha el nem mozdul a csodálatos parnasszusról, ahová a harmincas években táncolt fel, aki furfangos cukrászinas volt, aki Zwickli Tóbiás volt, aki Handa Bandi volt, aki Bóni gróf volt, aki Frosch, a pityókás börtönőr generációk bálványaként marad meg az emlékezetben. És fia, a kis Latyi, Latabár Kálmánka, nevezzük így az egyszerűség kedvéért, a bánatos tekintetű, szomorú, kielemezhetetlenül mély tévedéseket, félreértéseket, elszlott álmokat visszasugárzó csillogó szemével annyi bánat-